

Valkmusan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

ISSN 1235-8983
ISBN 952-446-361-X (nidottu)
ISBN 952-446-362-8 (www.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b65.pdf)

Edita Prima Oy
Helsinki 2002

Kansikuva: Kapustarinta. Jari Kostet.

© Metsähallitus 2002

ESIPUHE

Laki Valkmusan kansallispuistosta vuodelta 1996 velvoittaa Metsähallituksen tekemään kansallispuiston alueelle hoito- ja käyttösuunnitelman, jolla tarkemmin määritellään toimenpiteet alueen perustamistavoitteen saavuttamiseksi.

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman tekoon ovat osallistuneet Antti Below, Harri Korkeamäki ja Erkki Virolainen Metsähallituksesta sekä Valkmusan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman suunnitteluryhmä, johon ovat kuuluneet edellä mainittujen lisäksi Heli Ojala Kotkan kaupungista, Pirjo Kopra Pyhtään kunnasta, Jarkko Marttila maanomistajien edustajana, Tuula Tanska Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksesta ja Mika Honkalinna Kymenlaakson luonnonsuojelupiiristä.

Etelä-Suomen luontopalvelut
Metsähallitus

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
1.1	Valkmusan kansallispuisto	7
1.1.1	Metsät.....	8
1.1.2	Suot.....	8
1.1.3	Geologia	9
1.1.4	Kaavoitus	9
1.2	Natura 2000.....	9
2	KANSALLISPUISTON HOIDON JA KÄYTÖN TAVOITTEET	9
2.1	Luonnon suojelu ja monimuotoisuuden turvaaminen	10
2.2	Ulkoilu ja retkeily	11
2.3	Opetuskäyttö ja luonto-opastus.....	11
2.4	Luontomatkailu.....	12
3	KÄYTÖN VYÖHYKKEET	12
3.1	Syrjäosa.....	12
3.2	Nähtävyysosa	13
3.3	Rajoitusosa	13
4	LUONNON SUOJELU	13
4.1	Suojelualueiden toteuttaminen.....	13
4.2	Luonnonvarainen alue.....	13
4.3	Luonnontilan palauttaminen	14
4.4	Luonnon hoito.....	15
4.5	Erityisesti suojeltavat pienkohteet	15
4.6	Uhanalaiset lajit ja direktiivilajit.....	15
4.7	Luontodirektiivin luontotyytit.....	17
5	ULKOILU JA RETKEILY	17
5.1	Liikkuminen maastossa	18
5.2	Leiriytyminen ja tulenteke	18
5.3	Luonnontuotteiden keräily ja kalastus	18
5.4	Kilpailut ja tapahtumat	19
6	ULKOILU- JA RETKEILYPALVELUVARUSTUS.....	19
6.1	Polut ja ladut.....	19
6.2	Tiet ja paikoitus	20
6.3	Ratsastus- ja pyöräreitit	20
6.4	Telttailualueet ja keittopaikat.....	20
7	OPETUSKÄYTTÖ JA LUONTO-OPASTUS	20
7.1	Opastuspaikat.....	20
7.2	Opasteet.....	21
7.3	Luontopolut	21
7.4	Opastoiminta	21
7.5	Opetuskäyttö ja näytteidenotto	21
7.6	Painotuotteet ja muu esittelyaineisto.....	21

8	MATKAILUN YRITYSTOIMINTA	22
9	TUTKIMUS	22
9.1	Perusselvitykset	23
9.2	Seuranta.....	23
10	VALVONTA JA HUOLTO	23
10.1	Liikkuminen	23
10.2	Rakenteet.....	23
10.3	Polttopuuhuolto	24
10.4	Jätehuolto	24
11	KANSALLISPUISTON ULKOPUOLINEN MAANKÄYTTÖ.....	24
12	YHTEISTYÖ	24
12.1	Yhteistyö kuntien ja viranomaistahojen kanssa	24
12.2	Yhteistyö paikallisten asukkaiden kanssa.....	24
12.3	Yhteistyö matkailuyrittäjien kanssa.....	25
12.4	Yhteistyö järjestöjen kanssa.....	25
12.5	Muu yhteistyö	25
13	ERIKSEEN VAHVISTETTAVAT SUUNNITELMAT	25
14	SUUNNITELMAN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	25
15	VAIKUTUKSET NATURA-ALUEESEEN.....	25
LIITTEET		
Liite 1	Valkmusaa koskevat julkaisut ja inventoinnit	27
Liite 2	Valkmusan uhanalaiset lajit, direktiivilajit ja luontodirektiivin luontotyyppit.....	28
Liite 3	Hoito- ja käyttösuunnitelmasta annettujen lausuntojen yhteenveto	30
Liite 4	Valkmusan kansallispuiston perustamislaki ja asetus.....	32
Liite 5	Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamisjärjestys ja kustannukset	36
Liite 6	Valkmusan kansallispuisto ja Natura 2000 -alue.....	37
Liite 7	Käytön vyöhykkeet	38
Liite 8	Palvelurakenteet.....	39
Liite 9	Luonnon ennallistaminen	40
Liite 10	Vahvistuskirje	41

1 JOHDANTO

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma koskee Pyhtään kunnassa ja Kotkan kaupungissa sijaitsevaa Valkmusan kansallispuistoa, joka perustettiin vuonna 1996 annetulla lailla (635/1996). Rauhoitusmääräykset on annettu asetuksessa Valkmusan kansallispuistosta (636/1996).

Luonnonsuojelulaki (1096/1996, 19§) edellyttää, että kansallispuiston hoidon ja käytön järjestämistä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelman laatii laitos, jonka hallinnassa alue on eli Metsähallitus, ja sen vahvistaa ympäristöministeriö.

Hoito- ja käyttösuunnitelman pohjalta Metsähallitus antaa tarvittaessa luonnonsuojelulain 20§ mukaisen järjestyssäännön, jossa annetaan tarpeelliset kävijöitä koskevat liikkumis- ja muut määräykset.

Valkmusan kansallispuisto on perustamisensa jälkeen laajentunut maanhankintojen johdosta huomattavasti. Hoito- ja käyttösuunnitelma koskee vain kansallispuiston aluetta, mutta siihen myöhemmin liitettävien alueiden hoidossa ja käytössä noudatetaan niitä periaatteita, jotka on esitetty tässä suunnitelmassa.

1.1 Valkmusan kansallispuisto

Valkmusan kansallispuisto perustettiin vuonna 1996 eduskunnan säätämällä lailla (635/1996) valtion omistamille alueille, joita tuolloin oli 1180 hehtaaria. Alueita on myöhemmin hankittu ostoin ja maanvaihdon niin, että nykypinta-ala on noin 1720 hehtaaria.

Valkmusan kansallispuiston perustamisen pohjana on kansallispuisto-ohjelma vuodelta 1978. Nykyinen raja-alue on suppeampi kuin ohjelman raja-alue. Munasuon ja Valkmusan välinen kivennäismaaharjanne sekä monet ohjelmarajaukseen kuuluneet reunametsät ovat nykyisen kansallispuiston ulkopuolella. Myöskään ohjelmarajaukseen kuuluneet Haukkavuori ja Moronvuori eivät kuulu kansallispuistoon.

Munasuo kuuluu soidensuojelun perusohjelmaan. Kananiemenharju, joka halkaaise kansallispuiston Kananiemensuon ja Mustanjärvensuon välistä, kuuluu valtakunnalliseen harjujensuojeluohjelmaan. Kohdetta ehdotetaan myös liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi. Suokokonaisuus sisältyy myös kansainväliseen soidensuojeluohjelmaan Project Telmaan. Kansallispuistosta 1710 hehtaaria sisältyy Euroopan unionin Natura 2000 -ohjelmaan.

Valkmusan kansallispuiston alue oli jo kauan ennen puiston perustamista vain vähäisessä virkistyskäytössä. Ennen tämän hoito- ja käyttösuunnitelman valmistamista puiston käyttö on perustunut jo olemassa olleisiin palvelurakenteisiin ja ympäristöministeriön 27.11.1996 vahvistamaan siirtymäajan hoitosuunnitelmaan.

1.1.1 Metsät

Valkmusan kansallispuisto sijaitsee Etelä-Suomen metsäkasvillisuusvyöhykkeen etelärajalla. Karusta kallio- ja maaperästä johtuen vallitsevat metsätyypit ovat tuoreet mustikkatyypin kankaat sekä kuivahkot puolukkatyypin kankaat. Alueen koillisosassa on vanhempaa koivuvaltaista metsää, jossa on runsaasti laho-putta. Alueen itäreunaan liittyvät Haukkavuoren ja Moronvuoren kallioalueet sekä Kananiemenharjun harjuselänne.

Metsät ovat olleet tehokkaassa metsätalouskäytössä ennen kansallispuiston perustamista. Ne ovat nykyään pääosin erilaisia taimikoita ja nuorta puustoa. Alueen yleisin maalaji on sora-moreeni.

1.1.2 Suot

Valtaosa kansallispuiston pinta-alasta on suota. Alueelta on luokiteltu yli 30 erilaista suotyyppiä. Valkmusan–Kananiemensuon suoyhdistymät vaihtelevat kermikeitaista laakiokeitaiden kautta nevoihin.

Suomen suoaluejaon mukaan alue kuuluu Saaristo-Suomen laakiokeitaiden vyöhykkeeseen sijaiten aivan sen itäisellä rajalla. Suoalueeseen kuuluu osia, joilla on Rannikko-Suomen kermikeidassoille ja aapasoille tunnusomaisia piirteitä. Aivan rannikolla on mahdotonta päätellä, mihin suoyhdistymätyyppiin suo kuuluu, sillä tyypillisiä kermikeitaita tavataan yleensä vasta 25–30 metriä merenpinnan yläpuolella.

Munasuo edustaa eteläistä Saaristo-Suomen laakiokeidassoiden tyyppiä, jossa laiteiden yläpuolella oleva suon keskusta on suhteellisen tasainen ja jossa samankeskiset rämekermit rajoittuvat suon reunaosiin. Suon keskustasanne on selvästi laitoja ylempänä ja muodostaa laajan tasanteen, jonka kermirakenne on Saaristo-Suomelle tyypilliseen tapaan heikosti kehittynyt. Suon keskustassa on lukuisia kirkasvetisiä allikoita. Keitaan laiteilla on monipuolisia laidenevoja ja korpia.

Kananiemensuo poikkeaa rakenteeltaan huomattavasti Munasuosta. Se koostuu useista erilaisista osista. Siellä on kaksi erillistä kermikeidasta, joilla rämekermit ja niiden väliset kuljut kiertävät suon korkeinta keskiosaa. Näiden lisäksi suolla on kaksi aapasoihin luettavaa aluetta, joilla karut ja paikoin rimpiset kalvakkanevat levittäytyvät laajoina tasaisina pintoina. Suon reunoilla on lisäksi useita lahdekkeita, joissa vallitsevat vaihtelevat räme- ja nevatyyppit. Kananiemensuo on monipuolinen suotyyppien näytealue.

Mustanjärvensuo on ojitettu reunoiltaan pääasiassa 1960-luvulla. Nykyisin suon laidat ovat erilaisia neva-, räme- ja korpimuuttumia. Suon korkein kohta sijaitsee suon eteläreunalla, joka on kansallispuiston komeinta keidasrämettä. Kermeillä kasvillisuustyyppinä on kanervarahkaräme, ja kermien väliset alueet ovat suurten, jopa 70 metriä pitkien allikoiden peittämiä. Suon pohjoisella keidasrämeosalla tasanteen vallitsevat suotyypit ovat kermeillä rahkainen tupasvillaräme ja väliköissä kuljuneva.

1.1.3 Geologia

Kallioperältään alue kuuluu laajaan Viipurin rapakivimassiiviin, jolle on tyypillistä suuri kaliumpitoisuus ja pienet kalsium- ja magnesiumpitoisuudet. Alueen rapakivi on pääosin sen yleisintä muunnosta eli viborgiittia; vain suon läntisimmällä reunalla tavataan rapakiven toista muunnosta, pyterliittiä. Alueen kallioiden jyrkkäseinäisyys johtuu rapakiville tyypillisestä pengerrakoilusta.

1.1.4 Kaavoitus

Ympäristöministeriön 25.6.1998 vahvistamassa Pyhtään Kymijoen läntisten haarojen osayleiskaavassa ja 19.6.2001 vahvistamassa Kymenlaakson kokonaisuutukaavassa Valkmusan kansallispuisto on osoitettu luonnonsuojelualueeksi.

1.2 Natura 2000

Valkmusan kansallispuisto on mukana Suomen ehdotuksessa Euroopan unionin Natura 2000 -suojelualueverkoksi. Valtioneuvosto on tehnyt Suomen Natura-ehdotuksesta 20.8.1998 päätöksen ja lähettänyt sen Euroopan unionin käsiteltäväksi. Natura 2000 -verkko perustuu Euroopan yhteisön luonto- ja lintudirektiiveihin sekä Suomen luonnonsuojelulain 10. lukuun.

Natura-alue on pinta-alaltaan yhteensä 1710 ha (liite 6). Lähes koko Natura-alue kuuluu 1.9.1996 perustettuun Valkmusan kansallispuistoon. Kohteen suojelun toteuttamistapana on luonnonsuojelulaki eli nykyinen suojelutapa kansallispuistona toteuttaa Naturan vaatimukset.

2 KANSALLISPUISTON HOIDON JA KÄYTÖN TAVOITTEET

Luonnonsuojelulain mukaan (1096/1996, 19§) kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa on määriteltävä toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden toteuttamiseksi. Valkmusan kansallispuisto perustettiin Etelä-Suomessa poikkeuksellisen edustavan suoluonnon suojelemiseksi, soiden ja niiden reunametsien eliölajien säilyttämiseksi sekä retkeilyä, opetusta ja tutkimusta varten.

Hoidon ja käytön suunnitteluun vaikuttavat lisäksi mm. luonnonsuojelulaissa kansallispuistoille säädetyt rauhoitussäännökset (13§) ja poikkeukset niistä (14§) sekä perustamisedellytyksenä mainittu merkitys yleisenä luonnonnähtävyytenä tai muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta (11§).

Valkmusan kansallispuiston hoitoa ja käyttöä ohjaavat myös yleiset kansallispuistojen hoidon ja käytön tavoitteet ja periaatteet. Ne on määritelty tarkemmin ohjeessa: "Metsähallitus 2002: Luonnonsuojelualueiden hoidon periaatteet. Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden tavoitteet, tehtävät ja hoidon yleislinjat. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 63. 47 s." Valkmusan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman avulla pyritään juuri edellä mainittuihin tavoitteisiin.

2.1 Luonnon suojelu ja monimuotoisuuden turvaaminen

Valkmusan kansallispuiston suoluonto on poikkeuksellisen monimuotoinen, ja sen maisemalliset arvot ovat suuret. Erilaisia suotyyppejä on runsaasti. Alueella esiintyy ainakin 11 valtakunnallisesti uhanalaista eliölajia. Lisäksi 18 lajia kuuluu uudessa uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäviin lajeihin, jotka ovat vaarassa vähentyä uhanalaisiksi. Valkmusan lintulajeista 17 pesivää ja 4 muuttoaikana levähtävää lajia on Euroopan unionin lintudirektiivin liitteen I mukaisia erityisesti suojeltavia lajeja. Luontodirektiivin liitteen II luontotyyppejä on neljä. Näiden luontotyyppien yhteinen peittävyys on 89 % Natura-alueesta. Alueen laajuuden, yhtenäisyyden ja helpon saavutettavuuden vuoksi Valkmusan kansallispuisto on Euroopan mittakaavassakin arvokas suojelu- ja nähtävyyshanke. Direktiivien liiteluetteloiden merkitys selostetaan tarkemmin luvussa 4.6.

Valkmusan kansallispuiston käytön ensisijaisena tavoitteena on oltava luonnonarvojen säilyminen. Alueen muut käyttömuodot on sovittava suojelun vaatimiin rajoihin siten, etteivät keskeiset luonnonarvot vaarannu tai heikenny, vaan luonnontilaisuus ja luonnon monimuotoisuus lisääntyvät. Tätä päätaavoitetta tukevat seuraavat osatavoitteet:

- Mikään alkuperäinen luonnonvarainen laji ei häviä alueelta.
- Kaikki uhanalaisten lajien ja direktiivilajien luonnonvaraiset esiintymät turvataan.
- Metsien, soiden ja vesistöjen luonnontila paranee ennallistamistoimien ja luonnon kehityksen ansiosta.
- Alueella aikaisemmin esiintyneet mutta hävinneet uhanalaiset lajit palaavat takaisin ennallistamisen tai mahdollisten palautussiirtojen kautta.
- Ydinosat säilyvät tiettöminä ja rauhallisina, ja niiden erämaisuus lisääntyy nykyisestä.

2.2 Ulkoilu ja retkeily

Valkmusan kansallispuistoa käytetään melko runsaasti päiväulkoiluun, marjastukseen ja sienestyskseen. Vilkkain käyttö keskittyy soille rakennetulle polulle ja sen välittömään ympäristöön.

Valkmusan kansallispuiston ulkoilu- ja retkeilykäyttöä järjestettäessä pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

- Kansallispuistossa suojelutavoitteet ovat ensisijaisia, joten ulkoilu- ja retkeilykäyttö sopeutuu suojelun sallimiin rajoihin. Vilkkain käyttö pyritään ohjaamaan kansallispuiston ulkopuolisille alueille.
- Monenlaisilla kävijäryhmillä – eräretkeilijöillä, päiväulkoilijoilla, marjastajilla ja sienestäjillä, lapsiperheillä, luonnonharrastajilla, opastetuilla ryhmillä, koululaisilla, matkailijoilla ja liikuntarajoitteisilla – on mahdollisuus käydä kansallispuistossa ja kokea siellä luontoelämyksiä.
- Maaperän ja kasvillisuuden kulumisen, tarvittavat rakenteet ja luonnolle koituvat häiriöt jäävät silti mahdollisimman vähäisiksi ja kohdistuvat pienille alueille.
- Kansallispuistossa on rauhallisia osia ja erämaista tunnelmaa ja mahdollisuus retkeillä omien taitojensa varassa, ilman viitoitettuja polkuja.
- Luonnon suojelemiseksi sekä omien ja muiden kävijöiden elämysten laadun vuoksi ulkoilu ja retkeily tapahtuvat lihasvoimin; maastoajoneuvoja ei käytetä.
- Käyttäjät tuntevat vastuuta alueesta ja osallistuvat sen suojeluun ja huoltoon.
- Ulkoilu pyritään kanavoimaan sitä parhaiten kestäville alueille.

Edellä mainittuihin, osittain keskenään ja suojelun kanssa ristiriitaisiin tavoitteisiin pyritään mm. käytön vyöhykkeistämällä (luku 3) sekä palvelujen valinnalla ja sijoittelulla (luku 6).

2.3 Opetuskäyttö ja luonto-opastus

Valkmusan kansallispuisto soveltuu erittäin hyvin sekä koulujen luonto-opetusalueeksi että yleiseksi ympäristövalistus- ja luonnonnähtävyysskohteeksi. Tällaista käyttöä kehitetäänkin voimakkaasti seuraavin tavoittein:

- Kävijä tietää tulewansa arvokkaalle luonnonalueelle, oppii tuntemaan luontoa, arvostaa sitä ja käyttäytyy luonnossa vahinkoa aiheuttamatta.
- Kansallispuistossa järjestettävä luontokoulu- ja luontoretkeilytoiminta vakiintuu osaksi maakunnan koulujen ja esikoulujen opetusohjelmaa.
- Aluetta käytetään myös korkeakouluopetukseen ja luonnonharrastuskursien paikkana.
- Opastettuja luontoretkeilyä järjestetään sekä yleisöretkinä että ryhmien tilauksesta.
- Omatoiminen luontoon tutustuminen on mahdollista kirjallisen aineiston, luontopolkujen ja muiden opastuspaikkojen aineiston välityksellä.
- Tiedotusvälineet seuraavat kansallispuiston käyttöä ja tapahtumia.

2.4 Luontomatkailu

Valkmusan kansallispuistossa matkailun kehittämisessä pyritään seuraaviin tavoitteisiin:

- Matkailua kehitetään selkeästi luontomatkailun suuntaan siten, että veto-voimatekijänä on alkuperäinen eteläsuomalainen suoluonto ja siihen liittyvät arvot.
- Toiminnot ovat pienimuotoisia ja pehmeiden arvojen mukaisia; keskeisiä palveluja ovat opastetut luontoretket sekä kävijöiden ruokailuun ja muuhun huoltoon liittyvät palvelut.
- Luontoon suoranaisesti liittymättömiä tai sitä huomattavasti muuttavia toimintoja ei kansallispuistossa harjoiteta.

3 KÄYTÖN VYÖHYKKEET

Kansallispuisto jaetaan palvelujen sijoituksen ja toiminnan muun kehittämisen suhteen erilaisiin käytön vyöhykkeisiin. Ne on osoitettu liitteessä 7. Tarkoituksena on ohjata retkeily-, opetus- ja matkailukäyttöä siten, että

- kansallispuiston alueelle jää mahdollisimman laajoja rauhallisia ja erämaisia osia
- mahdollisimman monille käyttäjäryhmille voidaan tarjota ulkoilu- ja luontoelämysmahdollisuuksia
- vilkkain käyttö keskitetään alueille, joiden huolto voidaan järjestää tarkoituksenmukaisesti ja edullisesti
- arvokkailta luonnonalueilta ohjataan pois sellaiset käyttömuodot, joita voi harjoittaa muuallakin.

3.1 Syrjäosa

Syrjäosa on mahdollisimman laaja yhtenäinen alue, joka pidetään mahdollisimman rauhallisena, erämaisena ja luonnontilaisena. Keinot ovat seuraavat:

- Uutta palveluvarustusta tai rakenteita ei rakenneta
- Tarvittavat luonnontilan ennallistamistoimet pyritään syrjäosassa tekemään mahdollisimman pian, jotta huoltoreitit jäävät tarpeettomiksi.
- Kävely, hiihtely, marjastus ja sienestys ovat sallittuja, mutta edellyttävät omatoimisuutta ja suunnistustaitoa.

Suurin osa Valkmusan kansallispuistoa pidetään syrjäosana; Munasuo ja Mustanjärvensuo ovat kokonaisuudessaan syrjäosaa, pääosin myös Kananiemensuo (liite 7).

3.2 Nähtävyysosa

Nähtävyysosaan keskitetään ulkoilijan ja retkeilijän kannalta peruspalvelut (viitoitetut retkeilypolut ja retkiladut).

Kävijöille tarkoitetut palvelut keskitetään suhteellisen pienikokoisille alueille. Kansallispuistoon tehdään pelkästään palveluja ja rakenteita, jotka on tarkoitettu luontoon tutustumista, luonto-opetusta, luonnonharrastusta, tutkimusta sekä vilkkaan käytön ohjausta ja kulumissuojausta varten, kuten

- opastuspaikka
- luontopolku sekä muut rengaspolut ja ladut
- opetusalue
- leirikoulu-, luontokoulu- tai luontoleiripaikka
- edellä mainittujen toimintojen edellyttämät tie- ja paikoitusjärjestelyt

Nähtävyysosien yhteispinta-ala on noin 180 hehtaaria, ja ne sijaitsevat Kananiemen- ja Kananiemenharjulla (liite 7).

3.3 Rajoitusosa

Rajoitusosa tarkoittaa aluetta, jolla ns. jokamiehen liikkumisoikeutta rajoitetaan. Valkmusan kansallispuistossa ei ole tarpeen rajoittaa kävelyä eikä hiihtoa ainaakaan toistaiseksi. Rajoitusosia voi olla tarpeen perustaa arkojen eläinten (esim. kaakkuri, kalasääski, huuhkaja) pesäpaikkojen taikka kulumisvaarassa olevan kasvillisuuden suojaksi.

Maaston kulumisvaaran vuoksi pyöräily ja ratsastus rajoitetaan tietyille reiteille. Kiipeily ja kilpasuunnistus ei sovellu yhteen kansallispuiston suojelutavoitteiden kanssa.

4 LUONNON SUOJELU

4.1 Suojelualueiden toteuttaminen

Kansallispuiston ulkopuolella on joukko Natura 2000 -verkoston, suojeluohjelmien ja yleiskaavojen suojeluvarauksia. Sikäli kuin ne toteutetaan hankkimalla alueet valtiolle, alueet voidaan liittää hallinnollisen tarkoituksenmukaisuuden vuoksi kansallispuistoon erillispalstoina.

4.2 Luonnonvarainen alue

Pääosassa kansallispuistoa tavoitteena on mahdollisimman luonnontilainen eliöyhteisö. Käytännössä se merkitsee, että alue jätetään luonnonvaraiseksi eli mitään luontoon kohdistuvia hoitotoimenpiteitä ei tehdä tai että ensin teh-

dään tarvittavat ennallistamistoimenpiteet (luku 4.3), minkä jälkeen alue jätetään luonnonvaraiseksi alueeksi.

Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) suositusten mukaan kategorian II (varsinainen kansallispuisto) mukaisesta alueesta vähintään 75 % on oltava luonnonvaraista – heti tai ennallistamisen jälkeen. Muulla osalla voidaan tehdä sellaisia luontoon kohdistuvia hoitotoimenpiteitä (luvut 4.4–4.7), jotka eivät ole ristiriidassa luonnonsuojelun kanssa. Valkmusan kansallispuistossa ei ole jatkuvaa hoitoa tarvitsevia perinnemaisemia, lehtoja tai muita erityiskohteita, joten luonnonvaraista (heti tai ennallistamisen jälkeen) aluetta on yli 95 %.

Luonnonvaraisella alueella on lähes kaikki luonnon hyödyntäminen kielletty. Poikkeuksen tekevät sellaiset jokamiehenoikeuksiin liittyvät luonnonkäyttömuodot, jotka eivät sanottavasti vaikuta eliöyhteisön rakenteeseen tai lajistoon, kuten marjojen ja ruokasienten kerääminen. Hirven ajo sitä metsästettäessä on Metsähallituksen luvalla sallittu. Muu metsästys on kielletty.

4.3 Luonnontilan palauttaminen

Melkein koko Valkmusan suoalue on ollut ihmistoiminnan ulkopuolella. Sen sijaan kivennäismaiden luonto on enemmän tai vähemmän metsätaloustoimien muuttamaa. Kysymykseen tulevia ennallistamistoimenpiteitä ovat mm:

- Ojitettujen soiden ja purojen vesitalouden, morfologian ja hydrologian palauttaminen (ojien peittäminen tai patoaminen, perattujen purojen palauttaminen luonnonuomiinsa tai niitä jäljitteleviin uomiin, luonnollisen pohjaveden korkeuden ja tulvarytmin palauttaminen).
- Ojitettujen tai muutoin turmeltujen lähteiden ja lähteikköjen vesiolojen palauttaminen ja rakenteiden poisto.
- Entisten sorakuoppien maisemointi eli muotoilu vastaamaan paremmin luonnon muotoja.
- Puulajisuhteiden, puustorakenteen ja puiden perimän palauttaminen lähemmäs luonnontilaista (viljelytaimien poisto, tasaikäisten yhden puulajin metsiköiden monipuolistaminen esim. pienaukotuksin).
- Suomen alkuperäisluontoon kuulumattomien vieraiden kasvi- ja eläinlajien poisto.
- Kuolleen puuaineksen ja lahoppuun määrän lisääminen (mm. myrskyä jäljittelevät aukot ”tuulenkaatoineen”).
- Ojituksen tai lannoituksen tuloksena kasvaneen puuston poisto.
- Tarpeettomien teiden palauttaminen luonnontilaan.

Ennallistamistyöt pyritään toteuttamaan valuma-alue kerrallaan, joten töiden päätyttyä alue jää pysyvästi rauhaan ja mahdolliset huoltourat käyvät tarpeettomiksi. Entisten avosoiden ennallistamisen yhteydessä kertyvällä puutavaralla voidaan kattaa osa ennallistamiskustannuksista.

Soiden ennallistamiskohteet on merkitty liitteeseen 9. Mustanjärvensuon ennallistamiskohteesta laaditaan erillinen ennallistamissuunnitelma. Hanke yritetään toteuttaa ennen hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamista. Mustanjärvensuon ennallistamistoimet ulotetaan hieman kansallispuiston ulkopuolelle puolustusministeriöltä Metsähallituksen hallintaan vuonna 2002 siirtyvän suonreunan alueelle (ks. myös luku 11).

4.4 Luonnon hoito

Luonnon hoidolla tarkoitetaan tässä suunnitelmassa sellaisia luonnonsuojelusyistä luontoon kohdistettavia toimenpiteitä, jotka eivät tähtää luonnontilan palauttamiseen eli ennallistamiseen (luku 4.3.) vaan tarkoituksena on luonnon monimuotoisuuden lisääminen, harvinaisten lajien suojelu tai ihmisen aiheuttamien vaurioiden hallinta.

Valkmusan kansallispuistossa tällainen luonnon hoito on tarpeen lähinnä mahdollisesti kansallispuistoon myöhemmin liitettävissä valtiolle hankittavissa valkoselkätikkametsissä, joissa on usein tarvetta ajoittaiselle kuusten harventamiselle.

4.5 Erityisesti suojeltavat pienkohteet

Moronvuoren viborgiittijyrkänten alaosassa on Moronreikä, jääkautinen rako-luola. Kirkaslampi muodostuu luonnontilaisen lähteen vedestä.

Haukkavuoren laelta on hienot näköalat yli suoalueen, mutta kallioalueen käytössä on otettava huomioon kalliolla sijaitsevan puolustusvoimien alueen rajoitukset sekä mahdolliset jyrkänteellä esiintyvät harvinaisten ja arkojen lintulajien pesinnät.

Arvokkaat pienkohteet kartoitetaan koko kansallispuiston alueella ja otetaan huomioon polkuja ja muuta kävijöiden ohjausta suunniteltaessa.

4.6 Uhanalaiset lajit ja direktiivilajit

Valkmusan kansallispuiston alueen arvosta kertoo siellä havaittujen uhanalaisten lajien suuri määrä. Lisäksi alueella on paljon lintulajeja, jotka on lueteltu Euroopan unionin lintudirektiivin liitteessä I. Jäsenmaat on velvoitettu suojelemaan tällaisten koko Euroopan mittakaavassa vähälukuisten lajien elinympäristöjä.

Uhanalaisista perhosista alueella on tavattu maastamme hävinneeksi tulkittu lehvämittari *Hemithea aestivaria* (viimeinen havainto Valkmusan alueelta vuodelta 1961) sekä vaarantuneet lajit: rämekarvajalka *Gynaephora selenitica*, latta-maayökkönen *Spaelotis ravidus*, sademittari *Hypoxystis pluvialis*, vihreämittari *Thalera fimbrialis* ja suotarhayökkönen *Lacanobia w-latinum*. Lisäksi alueella on havaittu kahdeksan silmälläpidettävää lajia: sinerväunioyökkönen *Xestia ash-*

worthii, kehnämittäri *Perconia strigillaria*, rämevihersiiپی *Rhagades pruni*, kirjopapurikko *Lopinga achine*, suovenhokas (eli karjalanallaskehrääjä) *Nola karelica*, luumittäri *Aspitates gilvaria*, rämekulmumittäri *Idaea muricata* ja helmihopeatäplä *Issoria lathonia*. Uhanalaisista linnuista suolla tai sen reunametsissä pesivät vaarantuneet pikkutikka *Dendrocopos minor* ja käenpiika *Jynx torquilla* sekä talvehtivat säännöllisesti vaarantuneet merikotka *Haliaeetus albicilla* ja maakotka *Aquila chrysaetos*. Lisäksi alueella esiintyvät säännöllisesti silmälläpidettäviksi lajeiksi luokitellut kaakkuri *Gavia stellata*, kalasääski *Pandion haliaetus*, teeri *Tetrao tetrix*, metso *Tetrao urogallus*, suokukko *Philomachus pugnax*, tuulihaukka *Falco tinnunculus*, käki *Cuculus canorus*, kehrääjä *Caprimulgus europaeus*, mehiläishaukka *Pernis apivorus* ja kangaskiuru *Lullula arborea*.

Euroopan unionin ns. lintudirektiivin liitteessä I luetellaan ne Euroopan mitta-kaavassa vähälukuiset lajit, joiden elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien lisääntyminen ja eloonjääminen niiden levinneisyysalueella. Valkmusan kansallispuistossa esiintyvät lintudirektiivilajeista säännöllisesti: kaakkuri, kalasääski, teeri, kurki *Grus grus*, kapustarinta *Pluvialis apricaria*, liro *Tringa glareola*, suokukko, huuhkaja *Bubo bubo*, pyy *Bonasa bonasia*, kehrääjä, suopöllö *Asio flammeus*, palokärki *Dryocopus martius*, kangaskiuru, kirjokerttu *Sylvia nisoria*, helmipöllö *Aegolius funereus* ja metso. Muuttoaikaan alueella levähtävät tundrahanhi *Anser albifrons* (useita satoja parhaina syyspäivinä) ja laulujoutsen *Cygnus cygnus* (pieniä parvia syksyisin) sekä talvehtivina/muuttoaikaan merikotka ja maakotka. Kurkien levähtäjämäärät syksyisin ovat merkittäviä, sillä parhaimmillaan kurkia on ollut suolla 300–400 yksilöä. Äärimmäisen uhanalainen valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos* on havaittu usein Kymijoen rannoilla.

Euroopan unionin ns. luontodirektiivin liitteen II lajeista alueella on havaittu karhu *Ursus arctos*. Lisäksi liitteen IV lajeista on havaittu kirjopapurikko *Lopinga achine*.

Kaikki uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien luonnonvaraiset esiintymät pyritään säilyttämään ja niiden elinkelpoisuus turvaamaan jatkossakin. Esiintymähavainnot kirjataan Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään uhanalaisrekisteriin ja Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään, ja esiintymien tilaa seurataan. Samoin menetellään Euroopan unionin luontodirektiivin liitteiden II (lajia varten on perustettava erityisten suojelutoimien alueita) ja IVa (lajin selvästi luonnossa havaittavat lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat rauhoitettuja) sekä lintudirektiivin liitteen I lajien kohdalla.

Useimmat uhanalaiset lajit ja niiden esiintymät ovat riippuvaisia tietyistä suojelun kannalta muutoinkin arvokkaista elinympäristöistä. Yleensä lajien riittävä suojelu toteutuu, kun niiden ympäristöt suojellaan luvussa 4 esitetyillä tavoilla. Poikkeuksina ovat sellaiset arat lintulajit, jotka tarvitsevat lisäksi pesimäaikaista rauhaa ja rauhallisessa ympäristössä sijaitsevia pesäpaikkoja. Tällaisia lajeja ovat kaakkuri ja kalasääski. Kalasääskelle tehdään tarvittaessa pesäalustoja soiden rauhallisiin osiin ja kaakkureille voidaan rakentaa sopiville lammille pesälauttoja, jotka ovat vaikeasti petojen tavoitettavissa.

Valkmusa on vanha muuttohaukan *Falco peregrinus* pesimäsuu, joka on mahdollisesti saanut nimensäkin kyseiseltä lajilta (Falkmossen). Palveluvarustuksen suunnittelussa otetaan huomioon lajin mahdollinen paluu pesimälajiksi etelään ja Valkmusan soille.

Muidenkin uhanalaisten tai harvinaisten lajien esiintymien säilyttämiseksi tai kannan vahvistamiseksi voidaan tehdä tarpeellisia hoitotoimia, mikäli ne eivät aiheuta luonnonsuojelun kannalta mainittavia haitallisia sivuvaikutuksia. Kysymykseen voivat tulla esimerkiksi kasvutilan raivaaminen uhanalaiselle kasvilajille, uhanalaisen hyönteisen ravintokasvin kilpailijalajien kitkeminen, valkoselkätikkametsän kuusikasvuston harventaminen ja tekopesät. Mahdollisiin palautusistutuksiin voidaan ryhtyä joidenkin suolta jo hävinneiden valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisten lajien (esim. riekko *Lagopus lagopus*) palauttamiseksi, mutta ennen istutusten toteuttamista on varmistuttava lajin mahdollisuuksista selvittää nykytilaisella suolla.

Lista Valkmusan kansallispuistossa esiintyvistä uhanalaisista ja Euroopan unionin direktiiveissä mainituista lajeista esitetään liitteessä 2.

4.7 Luontodirektiivin luontotyypit

Euroopan unionin luontodirektiivin liitteessä I mainitaan ne luontotyypit, joiden suojelemiseksi jäsenmaiden on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Vaikka tällaisia luontotyyppiejä esiintyy Valkmusalla vain neljä, on niiden osuus koko kansallispuiston pinta-alasta 89 %. Pääosa alueesta eli 86 % kuuluu luontotyyppiin ”Keidassuot”. ”Boreaalisia luonnonmetsiä” on 2 %, ja ne sijaitsevat metsäsaarekkeissa ja suon laidoilla. Loput kaksi prosenttia muodostuvat harjumetsistä ja Kymijokivarren tulvametsistä. Direktiivin Valkmusalla esiintyvät luontotyypit ovat harjumetsiä lukuun ottamatta ensisijaisen tärkeitä luontotyyppiejä. Ensisijaisen tärkeitä eli priorisoidut luontotyypit ovat EU:n alueella esiintyviä luontotyyppiejä, jotka ovat vaarassa hävitä ja joiden suojelussa yhteisöllä on erityinen vastuu.

Valkmusan soiden luonnontila on arvioitu erinomaiseksi, samoin valtaosa luonnonmetsistä on erinomaisessa kunnossa. Harjumetsät ovat arvioitu merkittäviksi ja tulvametsien tila on hyvä.

5 ULKOILU JA RETKEILY

Ulkoilun ja retkeilyn tavoitteena on, että retkien järjestäjät ja retkeilijät tuntevat vastuuta alueen luonnon säilymisestä ja viihtyisyydestä ja että retkeilykulttuuri paranee mm. siten, että roskaantuminen ja jätteiden tuonti alueelle vähenevät. Järjestöt ovat retkeilykulttuurin kehittämisen ja omavalvonnan suhteen avainasemassa (ks. myös luku 12).

5.1 Liikkuminen maastossa

Kävely ja hiihto sallitaan jokamiehenoikeuden mukaisesti kaikkialla, lukuun ottamatta kansallispuistoon mahdollisesti myöhemmin perustettavia rajoitusosia (luku 3.3.). Käyttöpainetta ja kulutusta ohjataan kuitenkin polkujen ja muiden palvelujen vyöhykkeittäisellä sijoittamisella (luvut 6 ja 10).

Moottorikulkuneuvoilla (mopo ja moottoripyörä, moottorikelkka, mönkijä, ilma-alusten laskeutuminen jne.) liikkuminen teiden ulkopuolella kielletään kansallispuistossa. Poikkeuksena on välttämätön pelastus-, valvonta- ja huoltoliikenne (luku 10). Hiihtoreittien kunnossapitoon saa käyttää moottorikelkkaa erikseen sovittavilla reiteillä.

Polkupyöräilyyn soveltuvia alueita on vähän; pyöräillä voi käytännössä vain Kananiemenharjun metsäautoteillä.

Ratsastus voidaan sallia Kananiemenharjun syrjäisillä metsäteillä, joiden käytöstä sovitaan yksityiskohtaisesti luontomatkailuyrittäjien kanssa.

Kiipeilyä ei sallita. Kansallispuiston alueella olevat jyrkänteet ovat petolintujen (huuhkaja) pesimäpahtoja, ja kiipeily häiritsee pesimärauhaa sekä aiheuttaa liksäsi maaston kulumista.

5.2 Leiriytyminen ja tulenteko

Valkmusan kansallispuiston alueelle ei perusteta varsinaisia leirintäalueita, sillä maasto on suurimmaksi osaksi leiriytymiseen kelpaamatonta ja vähäiset kuivat kankaat ovat kulumiselle alttiita. Tämänkaltaiset palvelut ohjataan puiston ulkopuolisille alueille ja matkailuyritystoimintaa harjoittaville yrityksille. Pienimuotoinen telttailumahdollisuus järjestetään päivätuvan yhteyteen.

Tulentekomahdollisuudet järjestetään kansallispuistossa olevan päivätuvan pihapiiriin. Tupa voidaan myös kunnostaa retkeilijöiden taukotuvaksi. Toinen mahdollinen tulentekopaikka on pysäköintialueen lähistöllä tornille vievän polun varressa. Molemmat tulentekopaikat ovat sijainniltaan sopivia polttopuuhuollon ja paloturvallisuuden kannalta (liite 8).

5.3 Luonnontuotteiden keräily ja kalastus

Kansallispuistossa on sallittu jokamiehenoikeuden mukainen marjastus ja ruokasienten kerääminen. Sen sijaan kääpien tai muiden sienten taikka kasvien, hyönteisten tai muiden luonnonesineiden kerääminen tai vahingoittaminen on kielletty. Kansallispuistoon perustetaan yksi alue, jolla luonnonnäytteitä voidaan ottaa opetustarkoitusta varten tiettyjen periaatteiden mukaisesti.

Kansallispuiston alueella on yksi pieni suolampi, Lamminsuoträsket, jossa kalastusta ei sallita lammen rantojen kulumisen estämiseksi. Puisto rajoittuu Kymijokeen, ja kansallispuiston rannoilta on onkiminen ja pilkkiminen mahdollista kalastuslain mukaisesti.

5.4 Kilpailut ja tapahtumat

Valkmusan kansallispuistoon sopivat sellaiset kohtuullisen kokoiset, luontoon perustuvat ja sen ehdoilla tapahtuvat tilaisuudet ja kilpailut, jotka eivät edellytä maastoajoneuvoliikennettä eivätkä erityisrakenteita tai -järjestelyjä ja jotka eivät aiheuta luonnon roskaantumista taikka kohtuutonta kulumista tai häiriötä luonnolle tai alueen muille käyttäjille.

Tapahtumista sovitaan erikseen kirjallisesti Metsähallituksen ja hakijan kesken, ja lupaehdoissa määritellään tarkasti, mikä on sallittua ja mikä ei.

Luontomatkailuyritysten toimintaa käsitellään luvussa 12.3.

Kansallispuistoon ei anneta lupia suurten, yli 100 osanottajan kilpailujen tai maastotapahtumien järjestämiseen muutoin kuin erityisestä syystä. Poikkeuksen tekevät sellaiset laturetket ja vastaavat tapahtumat, jotka käyttävät vain viitoitettuja reittejä.

Kaikenkokoisten tapahtumien järjestäjiä koskevat kansallispuistossa seuraavat periaatteet:

- Luonnon vahingoittumista, roskaantumista tai meteliä aiheuttavat taikka muuten rauhalliseen luontoon sopimattomat tapahtumat eivät tule kysymykseen (esim. värikuulasota, kovaääniset musiikkitapahtumat, metsästyskoirien ajokokeet).
- Kansallispuistossa ei järjestetä suunnistus- tai vastaavia kilpailuja kevään ja alkukesän lisääntymiskautena.

6 ULKOILU- JA RETKEILYPALVELUVARUSTUS

Ulkoilua ja retkeilyä palvelevat rakenteet keskitetään vyöhykeperiaatteen mukaan kansallispuistossa sijaitseville nähtävyyksille (ks. luku 3). Munasuolle ei rakenneta palveluvarustusta.

6.1 Polut ja ladut

Polkureittiverkko on esitetty liitteessä 8. Nykyinen pitkosreitti Kananiemensuolla on toistaiseksi riittävä. Sen varressa on luontotorni. Myöhemmin voidaan rakentaa osittain pitkostettu reitti kulkemaan Kananiemensuon pohjoislaitaa pitkin päivätuvalle. Polun alustava linjausvaihtoehto on esitetty liitteessä 8. Polun ra-

kentämisen yhteydessä linjausta voidaan vähäisessä määrin muuttaa. Uusi polku toteutetaan vasta vuoden 2005 jälkeen, jos kansallispuiston kävijämäärät kasvavat.

Kansallispuiston mahdollisia tulevia hiihtoreittejä ei kunnosteta luisteluhiihtoa varten. Mikäli latuja höylätään, suksiurat tehdään riittävän leveiksi metsäsuksille.

6.2 Tiet ja paikoitus

Nykyinen tieverkko on riittävä. Tieverkkoa pitkin pääsee kansallispuiston nähtävyyksensä. Pitkosreitistön pysäköintipaikkaa voidaan laajentaa tarpeen vaatiessa. Kananiemenharjulle tehdään pysäköintilevennys 3–4 autolle, mutta alueelle ei ohjata väkeä.

Muualle kansallispuistoon johtavat pistotiet pyritään sulkemaan yleiseltä moottoriajoneuvoliikenteeltä. Tarpeettomiksi jääneet metsäautotiet saavat siellä kaiventua poluiksi tai ne palautetaan luonnontilaan.

6.3 Ratsastus- ja pyöräreitit

Ratsastus ja pyöräily ovat mahdollisia ainoastaan Kananiemenharjun metsäautoteillä. Ratsastaminen kansallispuiston alueella edellyttää erillistä lupaa Metsähallitukselta.

6.4 Telttailualueet ja keittopaikat

Moronvuoren juurella oleva vanha niittypirtti kunnostetaan Moronvuoren päivätuvaksi. Päivätuvan pihalla retkeilijöillä on mahdollisuus yöpyä lyhytaikaisesti teltoissa. Tuvan edustalle varustetaan nuotiokehä keittopaikaksi. Toinen keittopaikka voidaan tarvittaessa perustaa Valkmusan luoteisosaan rengaspolun yhteyteen. Päivätuvan pihapiiriä lukuun ottamatta ei muita telttailualueita perusteta kansallispuiston alueelle telttailuun sopivan maaston vähyyden ja kulumisherkkyuden takia.

Sisämajoitusta ei puiston alueelle rakenneta. Palveluja löytyy puiston ulkopuolelta luontomatkailuyrityksiltä.

7 OPETUSKÄYTTÖ JA LUONTO-OPASTUS

7.1 Opastuspaikat

Opastuspaikkaan kuuluu suurehko opastustaulu tai opastuskatos, jonka aineistossa on alueen kartta sekä alueesta kertovaa yleisaineistoa ja retkeilijän tarvitsemia tietoja. Lisäksi opastuspaikkaan kuuluu paikoitustilaa. Valkmusan puistoon rakennetaan yksi opastuspaikka, joka sijoittuu pysäköintialueen yhteyteen.

7.2 Opasteet

Opasteet ovat maastoon sijoitettavia tauluja, jotka joko kertovat paikan luonnosta tai antavat retkeilijälle neuvoja ja ohjeita. Luontopolku (luku 7.3.) perustuu usein maasto-opasteisiin.

- Kansallispuiston rajalle polkujen sisään tulokohtiin sijoitetaan opaste, jossa kerrotaan alueen rauhoitusmääräyksistä.
- Viitoitettujen polkujen varrella sijaitsevien mielenkiintoisten luontokohteiden luo voidaan sijoittaa kohdeopasteita.
- Kananiemensuon luontotorniin asennetaan suon linnustosta kertovaa esitelmämateriaalia.

7.3 Luontopolut

Alueelle ei tehdä toistaiseksi uusia luontopolkuja. Ainoa luontopolku kulkee luontotornin kautta kiertäviä pitkoksia pitkin. Myöhemmin tarpeen vaatiessa voidaan rakentaa pitkosreitti liitteen 8 mukaisesti.

Metsähallituksen julkaisua ”Suon salattu elämä” voidaan käyttää oheisaineistona opetuskäytössä.

7.4 Opastoiminta

Kansallispuistossa ei ole nykyisin varsinaista opastoimintaa. Kansallispuistoon voidaan järjestää teemaretkiä (lintu-, kasvi- ja perhosretkiä) ja luontoon liittyviä tapahtumia oppaiden johdolla.

Luontomatkailuyrittäjien toiminta nivelletään kiinteästi kansallispuiston opastustoimintaan: osa ryhmien opastetuista ohjelmista on jatkossa yrittäjien järjestämiä (ks. luku 12.3.).

7.5 Opetuskäyttö ja näytteidenotto

Kansallispuiston keskeinen kävijäryhmä ovat koululuokat ja muut opintoryhmät. Niiden toimintaa varten on edellä mainittu luontopolku oheisaineistoinen. Opetustarkoituksiin varataan pienehkö alue, jolta voidaan kerätä kasvinäytteitä opetustarkoituksia varten (liite 8).

7.6 Painotuotteet ja muu esittelyaineisto

- **Valkmusan kansallispuiston esite.** Esitteestä käyvät ilmi kävijälle tarpeelliset palvelut ja muut perustiedot. Esitteeseen sisältyy kartta, jonka avulla puiston palvelut on löydettävissä. Erillistä ulkoilukarttaa ei tehdä.

- **Suon salattu elämä.** Esite on tarkoitettu kertomaan koululaisille soiden hyönteismaailman ihmeellisyyksistä.
- **Lajilistat.** Lintulajeista on laadittu esitemuotoinen lajilista, jossa luetellaan kansallispuistossa havaitut lajit ja niiden todennäköinen havaitsemisvuodenaika.

8 MATKAILUN YRITYSTOIMINTA

Valkmusan kansallispuistolla on sijaintinsa ja luontonsa ominaisuuksien ansiosta hyvät edellytykset kehittyä myös tärkeäksi luontomatkailukohteeksi. Alueen tärkein vetovoimatekijä on alkuperäinen luonto ja siihen liittyvät arvot. Jotteivät alkuperäinen luonto, erämaisuus ja saatavien elämysten laatu kovassa käyttöpaineessa vaarantuisi, on myös matkailuelinkeinon oman edun mukaista sovittaa toiminnot luonnon ehtojen ja pehmeiden arvojen mukaisiksi. Matkailua kehitetään keveän luontomatkailun suuntaan, joka ei edellytä raskasta rakentamista tai muuta luonnon muuttamista taikka järeitä välineitä.

Kansallispuistossa toimivien matkailuyrittäjien kanssa tehdään yhteistoimintasopimukset, joissa määritellään toiminnan laatu, ehdot ja ympäristöperiaatteet. Metsähallitus toimittaa yrittäjille kansallispuistoa koskevaa esiteaineistoa ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan yrittäjien koulutukseen. Yrittäjät puolestaan tiedottavat asiakkailleen kansallispuiston erityisluonteesta ja suojelukysymyksistä.

Pääosa palveluista on ensisijaisesti ns. jokamieskävijöille tarkoitettuja. Asuttuihin kyliin tukeutuva pienimuotoinen maatilamajoitus- ja lomakylätoiminta sopii kansallispuiston luonteeseen ja sen kehittämisen tavoitteisiin.

Keskeisiä ja kansallispuiston tavoitteisiin sopivia matkailupalvelumuotoja ovat opastetut retket (erityisesti luonnon tarkkailuun liittyvät teemaretket) sekä kävijöiden ruokailuun ja muuhun huoltoon liittyvät palvelut. Tällainen toiminta on oleellinen osa myös kansallispuiston palveluja. Luonnontarkkailuretket järjestetään siten, ettei niistä koidu häiriötä tai haittaa aralle eläimistölle tai kasvillisuudelle eikä vaaraa harvinaisille lajeille. Yrittäjiä koskevat samat retkeilysäännöt kuin muitakin kävijöitä. Yrittäjien käyttämistä palveluista (polttopuut yms.) peritään maksu.

9 TUTKIMUS

Valkmusan kansallispuistossa tehtävä tutkimus voidaan jaotella suojelun ja hoidon edellyttämiin perusselvityksiin ja menetelmätutkimuksiin, hoidon, ennallistamisen ja ympäristön tilan seurantaan sekä alueella tehtävään perus- ja muuhun tutkimukseen. Inventointien ja tutkimusten tuloksia julkaistaan paitsi tie-teellisissä sarjoissa, myös yleistajuisessa muodossa.

9.1 Perusselvitykset

Valkmusan kansallispuiston luonnosta ja monien eliöryhmien lajistosta on kohtuullisen hyvät tiedot. Varsinkin perhos- ja lintulajistosta on runsaasti tietoa. Myös kasvillisuutta on selvitetty kohtalaisella tarkkuudella. Lisätietoja tarvitaan erityisesti alueen uhanalaisesta lajistosta sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivien lajeista ja luontotyypeistä. Palvelujen ja suojelutoimien suunnittelun perustaksi tarvitaan lisäksi tietoja alueen kävijämääristä ja kävijöiden aiheuttamista vaikutuksista.

Metsähallitus vastaa kansallispuiston ja Natura-alueen luonnon perusinventoinneista siltä osin kuin niitä tarvitaan alueen ja sen lajiston suojelua ja hoitoa varten. Metsähallitus vastaa myös hoidon ja ennallistamisen menetelmiin ja kokeiluihin liittyvästä tutkimuksesta. Metsähallitus päivittää luontotyyppi- ja lahopuustotiedot paikkatietojärjestelmäänsä.

9.2 Seuranta

Kansallispuiston alueella esiintyvien valtakunnallisesti uhanalaisten eliölajien kantoja seurataan lajikohtaisten seurantasuunnitelmien mukaisesti. Retkeilykäytön vaikutuksesta tapahtuvaa maaston kulumista ja roskaantumista seurataan. Lintukantojen kehitystä seurataan muuttuvassa ympäristössä. Ennallistamis- ja luonnonhoitotoimien lajistovaikutuksia seurataan. Ennallistamisalueilla seurataan kasvillisuuden muutoksia kuvioseurannan avulla. Kävijämäärien kehitystä seurataan jatkuvasti erilaisin otantamenetelmin ja laskennoin.

10 VALVONTA JA HUOLTO

Kansallispuiston valvonnasta ja huollosta vastaa Metsähallitus. Palvelut voidaan tuottaa itse tai ostaa yksityisiltä yrittäjiltä. Jos palvelut ostetaan yrittäjiltä, vastaa Metsähallitus yrittäjien kouluttamisesta tehtäviin.

10.1 Liikkuminen

Ulkoilijoiden tunnelman säilyttämiseksi ja maastovaurioiden minimoimiseksi huollon edellyttämä maastoliikenne on rajoitettava mahdollisimman huomaamattomaksi. Maastossa sijaitsevat kohteet suunnitellaan siten, että ne voidaan huoltaa talvella moottorikelkalla, jolloin ei tarvita teitä tai kesäliikennettä. Tarpeettomien lumijälkienkin tekoa vältetään.

10.2 Rakenteet

Luontotornin, opasteiden ja pitkosreitin tilaa tarkkaillaan säännöllisesti, ja niitä huolletaan tarvittaessa. Levähdyspaikkoja huolletaan tarpeen mukaan.

10.3 Polttopuuhuolto

Polttopuuhuollosta vastaa Metsähallitus. Polttopuuvarastot rakennetaan niin suuriksi, että niihin voidaan varastoida vähintään yhden vuoden polttopuut kerrallaan. Polttopuuhuolto ajoitetaan talvikaudelle siten, että se vaurioittaa ympäristöä mahdollisimman vähän.

10.4 Jätehuolto

Jätehuolto perustuu kävijöiden omatoimisuuteen. Kävijät opastetaan tuomaan omat jätteensä pois maastosta. Kansallispuiston alueella ei ole, eikä sinne rakenneta jättepisteitä. Mikäli alueelle rakennetaan käymälöitä, ne tehdään kompostoiviksi ja niiden huollosta vastaa Metsähallitus.

11 KANSALLISPUISTON ULKOPUOLINEN MAANKÄYTTÖ

Kansallispuistoon välittömästi rajoittuvan Haukkavuoren alue (59 ha) on puolustusministeriön käytössä ja Metsähallituksen hallinnassa. Soiden ennallistamistoimet voidaan ulottaa alueelle ja alueen metsät jätetään kehittymään luonnontilaan – ainoastaan puolustusministeriön tarvitsemat käyttömuodot jatkuvat alueella rajoituksetta.

12 YHTEISTYÖ

Valkmusan kansallispuistosta ja sen toiminnasta on kiinnostunut suuri määrä erilaisia osapuolia: viranomaisia, kuntia, maanomistajia, paikallisia asukkaita, matkailuyrittäjiä, järjestöjä ja kansalaisia. Metsähallitus pyrkii tekemään aktiivisesti yhteistyötä eri tahojen kanssa.

12.1 Yhteistyö kuntien ja viranomaistahojen kanssa

Kotkan ja Pyhtään kuntien kanssa tehdään yhteistyötä alueen kehittämiseksi. Merkittävässä, kuten Natura-alueen luontoon vaikuttavissa hankkeissa yhteistyötä tehdään ympäristöministeriön ja Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

12.2 Yhteistyö paikallisten asukkaiden kanssa

Kansallispuiston henkilökunta osallistuu tarvittaessa kylätoimikuntien ja tiekuntien toimintaan. Tätä kautta tieto ja tavoitteet leviävät molempiin suuntiin.

12.3 Yhteistyö matkailuyrittäjien kanssa

Yhteistyö matkailuyrittäjien ja Metsähallituksen kanssa nojaa näiden välisiin yhteistoimintasopimuksiin, joissa määritellään yrittäjien toiminnan laatu ja ehdot tarkemmin. Kaikkia yrittäjiä kohdellaan tasavertaisesti. Yrittäjät kertovat asiakkailleen kansallispuiston erikoisluonteesta ja suojelutavoitteista osallistuen tällä tavoin luontovalistukseen. Kansallispuiston opastuksessa ja tiedotustoiminnassa puolestaan kerrotaan alueella tarjolla olevista matkailupalveluista.

12.4 Yhteistyö järjestöjen kanssa

Kansallispuisto pitää tiivistä yhteistyötä retkeily- ja luonnonsuojelujärjestöjen kanssa. Järjestöjen väkeä innostetaan myös talkootoimintaan ja niiden jäseniä käytetään alueen hoidossa ja valvonnassa.

12.5 Muu yhteistyö

Jotta tiedot, toiveet ja palautteet kulkisivat kaikkiin suuntiin, Metsähallitus järjestää aika ajoin sidosryhmille ja yleisölle tiedotus- ja neuvottelutilaisuuden, jossa kerrotaan ja keskustellaan vireillä olevista suunnitelmista ja hankkeista.

13 ERIKSEEN VAHVISTETTAVAT SUUNNITELMAT

Mustanjärvensuon ennallistamiskohteesta laaditaan erillinen ennallistamissuunnitelma. Hanke pyritään toteuttamaan ennen hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä ja siitä pyydetään lausunto Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselta.

14 SUUNNITELMAN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Soiden ojien tukkiminen palauttaa soiden luontaisen vesitasapainon. Palvelurakenteet rakennetaan siten, että niistä ei ole merkittävää haittaa alueen luonnolle.

15 VAIKUTUKSET NATURA-ALUEESEEN

Valkmusan kansallispuisto kattaa käytännössä koko 1710 hehtaarin kokoisen Valkmusan Natura-alueen (FI0416001). Valkmusalla esiintyy useita Euroopan unionin ns. luontodirektiivin liitteessä I mainittuja suojelua vaativia elinympäristöjä sekä ns. lintudirektiivin liitteessä I mainittuja lajeja. Direktiivien mukaisesti näiden elinympäristöjen ja lajien tilaa ei saa heikentää, vaan suojelun on säilyttävä suotuisalla tasolla. Käytännössä tällä tarkoitetaan sitä, että lajien ja elinympäristöjen pitää pysyä vähintään nykyisellä tasolla.

Valkmusan Natura-alueella esiintyy direktiivin mainitsemista elinympäristöistä harjumetsiä, tulvametsiä, keidassoita sekä boreaalisia luonnonmetsiä. Edellä mainittujen elinympäristöjen osuus koko alueen alasta on 89 %. Lintudirektiivin liitteessä I mainittuja lajeja on alueella pesivänä 15 (ks. luku 4.6.).

Alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa huomioidaan direktiivien säännökset ja suunnitelluilla hoitotoimilla parannetaan edellä mainittujen suojeltavien elinympäristöjen tilaa. Soiden ojien tukkiminen parantaa alueen keidassoiden ja reunakorpien vesitasapainoa ja luonnontilaa. Puiden pienimuotoisella poistolla ja lahopuun tuotolla vähennetään alueen puuston homogeenisyyttä ja lisätään monimuotoisuutta.

Hoito- ja ennallistamistoimenpiteiden seurauksena direktiivilajisto säilyy vähintään ennallaan ja todennäköisesti osa lajistosta jopa runsastuu. Elinympäristöjen luonnontilan palauttaminen saattaa palauttaa alueelle myös muita direktiivilajeja.

VALKMUSAA KOSKEVAT JULKAISUT JA INVENTOINNIT

- Koponen, U. 1967: Havaintoja Pyhtään soiden linnustosta. – *Kymenlaakson Luonto* 8(3): 9–16.
- Lehtinen, R. 1985: Kananiemensuon ja Munasuon linnustaselvitys 1985. – Käsikirjoitus, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut, Vantaa. 13 s. + 7 liitettä.
- Mussalo, V.-M. & Luukkonen, L. 1998: Kotka-Pyhtää makrokartoitus. – Käsikirjoitus. 70 s.
- Seppä, H. 1991: Kananiemensuon ja Mustajärvensuon linnusto ja sen suojelu. – Käsikirjoitus, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut, Vantaa. 15 s. + 2 liitettä.
- Suoknuuti, M. 1992: Valkmusan suurperhoset. – Käsikirjoitus, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut, Vantaa. 45 s. + 1 liite.
- Suoknuuti, M. & Seppä, H. 1991: Kananiemensuon ja Mustajärvensuon kasvillisuus selvitys. – Käsikirjoitus, Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut, Vantaa. 33 s. + 4 liitettä.
- Suomen ympäristökeskus 1996: IBA-lintualueiden havaintolomakkeet ja lajilistat: Järvisuo-Ridasjärvi, Ritassaarensuo, Kotojärvi-Isosuo, Rajasuo, Valkmusa, Haukkasuo-Alajansuo, Hangassuo, Enäsuo-Lupansuo, Koijärvi, Luutasuo ja Torronsuo-Talpianjärvi. – Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Tolonen, K. 1968: Pyhtään Munasuon kasvillisuudesta. – *Kymenlaakson Luonto* 9(1): 1–11.
- Tolonen, K. 1968: Pyhtään Kananiemensuon kasvillisuudesta. – *Kymenlaakson Luonto* 9(2): 13–20.
- Väisänen, R. 1992: Distribution and abundance of diurnal Lepidoptera on a raised bog in southern Finland. – *Annales Zoologici Fennici* 29: 75–92.
- Väisänen, R. & Suoknuuti, M. 1989: Pyhtään Munasuon–Kananiemensuon suurperhoslajisto. – *Baptia* 14(1): 1–8.

Valkmusan kansallispuiston uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit sekä Euroopan unionin lintu- ja luontodirektiiveissä mainitut erityisesti suojeltavat lajit ja luontotyypit

RE = hävinneet, CR = äärimmäisen uhanalaiset, VU = vaarantuneet, NT = silmälläpidettävät

Uhanalaiset lajit:

lehvämittari *Hemithea aestivaria* RE
rämekarvajalka *Gynaephora selenitica* VU
lattamaayökkönen *Spaelotis ravidus* VU
sademittari *Hypoxystis pluvialis* VU
vihreämittari *Thalera fimbrialis* VU
suotarhayökkönen *Lacanobia w-latinum* VU
sinerväuuniyökkönen *Xestia ashworthii* NT
kehnämittari *Perconia stigillaria* NT
rämevihersiipi *Rhagades pruni* NT
kirjopapurikko *Lopinga achine* NT
suovenhokas (eli karjalanallaskehrääjä) *Nola karelica* NT
luumittari *Aspitates gilvaria* NT
rämekulmumittari *Idaea muricata* NT
helmihopeatäplä *Issoria lathonia* NT

valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos* CR
merikotka *Haliaeetus albicilla* VU
maakotka *Aquila chrysaetos* VU
pikkutikka *Dendrocopos minor* VU
käenpiika *Jynx torquilla* VU
kaakkuri *Gavia stellata* NT
kalasääski *Pandion haliaetus* NT
mehiläishaukka *Pernis apivorus* NT
tuulihaukka *Falco tinnunculus* NT
metso *Tetrao urogallus* NT
teeri *Tetrao tetrix* NT
suokukko *Philomachus pugnax* NT
käki *Cuculus canorus* NT
kehrääjä *Caprimulgus europaeus* NT
kangaskiuru *Lullula arborea* NT

Lintudirektiivin liitteen I lajit:

kaakkuri *Gavia stellata*
laulujoutsen *Cygnus cygnus*
tundrahanhi *Anser albifrons*
merikotka *Haliaeetus albicilla*
kalasääski *Pandion haliaetus*
maakotka *Aquila chrysaetos*
metso *Tetrao urogallus*
teeri *Tetrao tetrix*
pyy *Bonasa bonasia*
kurki *Grus grus*
kapustarinta *Pluvialis apricaria*
liro *Tringa glareola*
suokukko *Philomachus pugnax*
huuhkaja *Bubo bubo*
helmipöllö *Aegolius funereus*
suopöllö *Asio flammeus*
kehrääjä *Caprimulgus europaeus*
palokärki *Dryocopus martius*
valkoselkätikka *Dendrocopos leucotos*
kangaskiuru *Lullula arborea*
kirjokerttu *Sylvia nisoria*

Luontodirektiivin liitteen II laji:

Karhu *Ursus arctos*

Luontodirektiivin liitteen IV laji:

kirjopapurikko *Lopinga achine*

Luontodirektiivin liitteen IV luontotyytit:

keidassuot (7110)
boreaaliset luonnonmetsät (9010)
harjumetsät (9060)
tulvametsät (91E0)

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMASTA ANNETTUIEN LAUSUNTOJEN YHTEENVETO

Lausuntoja saatiin määräpäivään mennessä 5 kappaletta. Hoito- ja käyttösuunnitelmaa kii-
teltiin yleisesti ja ehdotetut muutokset koskivat lähinnä teknisiä korjauksia. Lausunnon an-
toivat Kaakkois-Suomen ympäristökeskus, Kotkan kaupunki, Kymenlaakson luonnonsuo-
jelupiiri ry, Pyhtään kunta ja Pyhtään Luonto ry. Pyydettyä lausuntoa ei saatu lähialueen
maanomistajilta. Seuraavassa on kooste lausunnoista. Lausunnon johdosta tehdyt muutokset
tai syyt tekemättömiin on kursivoitu.

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus

Ympäristökeskuksen mielestä sen näkemykset on tuotu esiin valmistelun kuluessa ja otettu
huomioon lausunnolla olleessa hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Muutamia korjauksia ehdo-
tettiin:

- 1.2. Natura 2000 s. 6
Toisen kappaleen viimeinen lause on ympäristökeskuksen mielestä tarpeeton ja osit-
tain harhaanjohtavakin. Käytännössä voidaan katsoa, että Valkmusan kansallispuisto
toteuttaa Natura 2000 -verkoston ko. kohteella ja vähäiset poikkeamat alueiden rajauk-
sissa ovat eivät ole mitenkään erityisen tärkeitä luonnon monimuotoisuuden tai ekolo-
gisen kokonaisuuden kannalta.
Lause poistettiin.
- 3.1. Syrjäosa ja 3.2. Nähtävyysosa s. 9 kartta 2
Syrjäosan ja nähtävyysosan rajaukset esittävästä kartasta 2 puuttuu alueiden selitteet.
Selitteet lisättiin.
- 4.3. Luonnontilan palauttaminen s. 11
Soiden ennallistamiseen liittyvässä kartassa 4 on osa Mustajärvensuon ennallistetta-
vasta alueesta kansallispuiston ulkopuolella. Asiaa olisi hyvä selventää tässä tai aina-
kin viitata kappaleeseen 11 Kansallispuiston ulkopuolinen maankäyttö.
Lisättiin maininta ja viittaus lukuun 11.
- 5.2. Leiriytyminen ja tulenteke s. 14
Ensimmäisessä kappaleessa on käytetty termiä autiotupa ja toisessa termiä päivätupa.
Nimitys yhdenmukaistettiin.
- 6.1. Polut ja ladut ja 6.2. Tiet ja paikoitus s. 15
Tekstin viittaus muuhun Natura-alueeseen lienee turha, koska käytännössä kansallis-
puisto pitää sisällään koko Natura-alueen.
Viittaukset poistettiin.
- 6.4. Telttailualueet ja keittopaikat s. 15
Nyt kohdan 5.2. rakennuksesta käytetään nimitystä autiotalo. Yhtenäisyyden vuoksi
tulisi korjata päivätuvaksi.
Nimitys yhdenmukaistettiin.
- 7.3. Luontopolut s. 16
Tekstissä todetaan, että alueelle ei tehdä uusia luontopolkuja. Silti kartassa 3 on osoi-
tettu uusi suunniteltu luontopolku. Suunnitellusta uudesta pitkosreitistä tulee kartalla
käyttää jotain muuta termiä kuin luontopolku, jos ei ole tarkoitus tehdä uutta luonto-
polkua.
Luontopolku korjattiin pitkosreitiksi.

- 7.5. Opetuskäyttö ja näytteidenotto s. 16
Kartalle 3 on merkitty näytteenottopaikka opastukseen. Pitäisi ilmeisesti olla näytteenottopaikka opetustarkoitukseen.
Teksti korjattiin.
- 15. Vaikutukset Natura-alueeseen s. 20
Tekstissä puhutaan luontodirektiivin liitteessä II mainituista suojelua vaativista elinympäristöistä, millä tarkoitettaneen kuitenkin luontodirektiivin liitteen I luontotyyppinä.
Teksti korjattiin.
- Liite 2 s. 23
Liitteessä viimeisenä on esitetty luontodirektiivin liitteen I luontotyyppit. Luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit puuttuvat listasta.
Lajit lisättiin liitteeseen.

Kotkan kaupunki

- sivulla 18 mainitaan, että kämpä sijaitsee kansallispuiston länsilaidalla, po. itälaidalla.
Teksti korjattiin.
- hoito- ja käyttösuunnitelmasta ei käy selkeästi ilmi, sallitaanko liikuntajärjestöjen esittämän hiihtoreitin perustaminen alueelle.

Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri ry

Kymenlaakson luonnonsuojelupiirin mielestä suunnitelma on toteutuessaan mallikas ja käyttökelpoinen. Joitain ajatuksia esitetään suunnitelmasta ja alueen tulevaisuudesta ilman toiveita suunnitelman muutoksiin.

- kilpailujen ja erilaisten tapahtumien järjestämiseen tarvitaan Metsähallituksen kirjallinen lupa. Piiri haluaa tietää, missä kulkee luvan anomisen raja.

Pyhtään kunta

- onkiminen Lamminsuon lammilla pitäisi sallia, koska kalastus on niin vähäistä, ettei se aiheuta rantojen kulumista
Kalastusta ei sallita, koska suokasvillisuuden palautuminen on hidasta.
- Pyhtään kunta pitää tärkeänä, että tieyhteys ns. vastikemetsäpalstoille turvataan (Kananien harjun kautta kulkeva huoltotie).
- Kartan 3 kansallispuiston rajausta tarkistettava lausunnossa olevan viitekartan mukaisesti.
Rajausta korjattiin Metsähallituksen kiinteistötietojen mukaisesti.

Pyhtään Luonto ry

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa pidetään hyvänä ja ennallistamisen ja pitkosreitit jatkamisen toivotaan tapahtuvan mahdollisimman pian.

- nykyiselle pitkosreitille esitetään erilaisia aiheita kohdeopasteisiin
- suunnitelma uudesta pitkosreitistä ylittää yhdistyksen toiveet moninkertaisesti
- yhdistyksen toive Munasuon jättämisestä rakentamatta toteutuu suunnitelmassa

VALKMUSAN KANSALLISPUISTON PERUSTAMIS- LAKI JA ASETUS

N:o 636/1996

Annettu Helsingissä 16 päivänä elokuuta 1996

Asetus

Valkmusan kansallispuistosta

Ympäristöministerin esittelystä säädetään 23 päivänä helmikuuta 1923 annetun luonnonsuojelulain (71/23) 2 §:n 2 momentin sekä Valkmusan kansallispuistosta 16 päivänä elokuuta 1996 annetun lain (635/96) 5 §:n nojalla:

1 §

Kiellot

Valkmusan kansallispuistossa ei saa:

- 1) rakentaa rakennuksia, rakennelmia tai teitä;
- 2) ojittaa, ottaa maa-aineksia eikä muutoinkaan vahingoittaa maa- tai kallioperää;
- 3) ottaa taikka vahingoittaa puita, pensaita, muita kasveja tai sieniä taikka niiden osia;
- 4) tappaa, pyydystää tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä; eikä
- 5) leiriytyä tai tehdä avotulta.

Kansallispuistossa on kielletty muutkin toimet, jotka saattavat vaikuttaa epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan taikka eläin- tai kasvilajien säilymiseen.

2 §

Sallitut toimet

Valkmusan kansallispuistossa saa sen perustamistarkoitusta vaarantamatta:

- 1) rakentaa ja pitää kunnossa alueen hoitoa, valvontaa ja tutkimusta sekä yleisön opastamista, retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja;
- 2) poimia marjoja ja ruokasieniä;
- 3) palauttaa alueen luontainen kehitys;
- 4) ryhtyä pelastuspalvelun ja palontorjunnan vaatimiin toimiin;
- 5) kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä; sekä
- 6) pitää kunnossa alueella olevaa voimansiirtolinjaa.

Paikoissa, jotka on määrätty järjestyssäännössä, saa kansallispuistossa leiriytyä tilapäisesti ja tehdä avotulen.

3 §

Metsähallituksen luvalla sallitut toimet

Valkmusan kansallispuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla:

- 1) tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta taikka opetusta varten tappaa tai pyydystää eläimiä sekä kerätä kasveja ja niiden osia, eläinten pesiä sekä kivennäisnäytteitä;

- 2) vähentää kasvi- tai eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi;
- 3) ajaa hirveä sitä metsästettäessä;
- 4) tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja; sekä
- 5) pitää kunnossa teitä, sähkö- ja puhelinlinjoja sekä sähkö- ja puhelinlaitteita.

4 §

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Valkmusan kansallispuiston hoitoa ja käyttöä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma.

Kansallispuisto voidaan jakaa erilaisiin osiin sen hoitoa ja käyttöä varten. Hoito- ja käyttösuunnitelman perusteet (runkosuunnitelman) vahvistaa ympäristöministeriö.

5 §

Erinäisiä säännöksiä

Säännökset, joiden nojalla eräät toimet Valkmusan kansallispuistossa sallitaan, eivät perusta laajempaa oikeutta kuin asianomaisella muuten on.

Ympäristöministeriö voi sallia muitakin kuin 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuja toimia, jotka eivät ole ristiriidassa kansallispuiston perustamistarkoituksen kanssa ja joita sen asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää.

6 §

Kansallispuiston hallinta

Valkmusan kansallispuisto on Metsähallituksen hallinnassa ja hoidossa.

7 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Tarkemmat määräykset tämän asetuksen täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa ympäristöministeriö.

Ohjeet Valkmusan kansallispuistojen rajojen määrittämisestä antaa maanmittauslaitos.

8 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996.

Helsingissä 16 päivänä elokuuta 1996

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI
Ympäristöministeri Pekka Haavisto

N:o 635/1996

Annettu Helsingissä 16 päivänä elokuuta 1996

Laki

Valkmusan kansallispuistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston perustamistarkoitus

Etelä-Suomessa poikkeuksellisen edustavan suoluonnon suojelemiseksi, soiden ja niiden reunametsien eliölajien säilyttämiseksi sekä retkeilyä, opetusta ja tutkimusta varten perustetaan luonnonsuojelulain (71/23) mukaiseksi erityiseksi suojelualueeksi Valkmusan kansallispuisto.

2 §

Kansallispuiston sijainti ja rajat

Valkmusan kansallispuistoon kuuluu noin 1 180 hehtaaria valtion omistamia alueita Kotkan kaupungissa ja Pyhtään kunnassa ja sen rajat on merkitty punaisella katkoviivalla tämän lain liitteenä olevaan karttaan.

Kansallispuiston alueesta muodostetaan kiinteistö noudattaen mitä jakolaissa (604/51) säädetään.

Kansallispuisto on merkittävä maastoon siten, että riittävä määrä puistoaluetta osoittavia tunnuskilpiä asetetaan kansallispuistoon kuuluville alueille. Kansallispuistoon asetettavista tunnuskilvistä ja muista merkeistä on voimassa, mitä niistä erikseen määrätään.

3 §

Haltuunotto-oikeus

Kansallispuiston hallinnasta vastaavan laitoksen palveluksessa olevalla luonnonsuojelualueen valvojalla on oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- tai muut välineet, joita on käytetty tai aiotaan käyttää vastoin kansallispuistossa noudatettavia säännöksiä tai määräyksiä. Sama haltuunotto-oikeus koskee myös alueelta luvattomasti pyydystettyjä eläimiä ja luvattomasti otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueelta on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

4 §

Alueen liittäminen kansallispuistoon

Sellainen valtion omistukseen siirtynyt alue, jonka käytöstä kansallispuiston laajennusalueena on tehty päätös hankinnan tai saannon yhteydessä, luetaan kuuluvaksi kansallispuistoon.

Kansallispuistoon liitettäväksi hankitulla alueella tulevat voimaan kansallispuiston rauhoitussäännökset ja -määräykset, kun liittäminen on merkitty kiinteistörekisteriin. Liitettävää aluetta koskevasta kiinteistönmuodostuksesta on voimassa, mitä jakolaissa säädetään.

5 §**Tarkemmat säännökset**

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

6 §**Voimaantulo**

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996.

HE 42/96

Ym VM 2/96

EV 46/96

Helsingissä 16 päivänä elokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri Pekka Haavisto

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN TOTEUTTAMISJÄRJESTYS JA KUSTANNUKSET

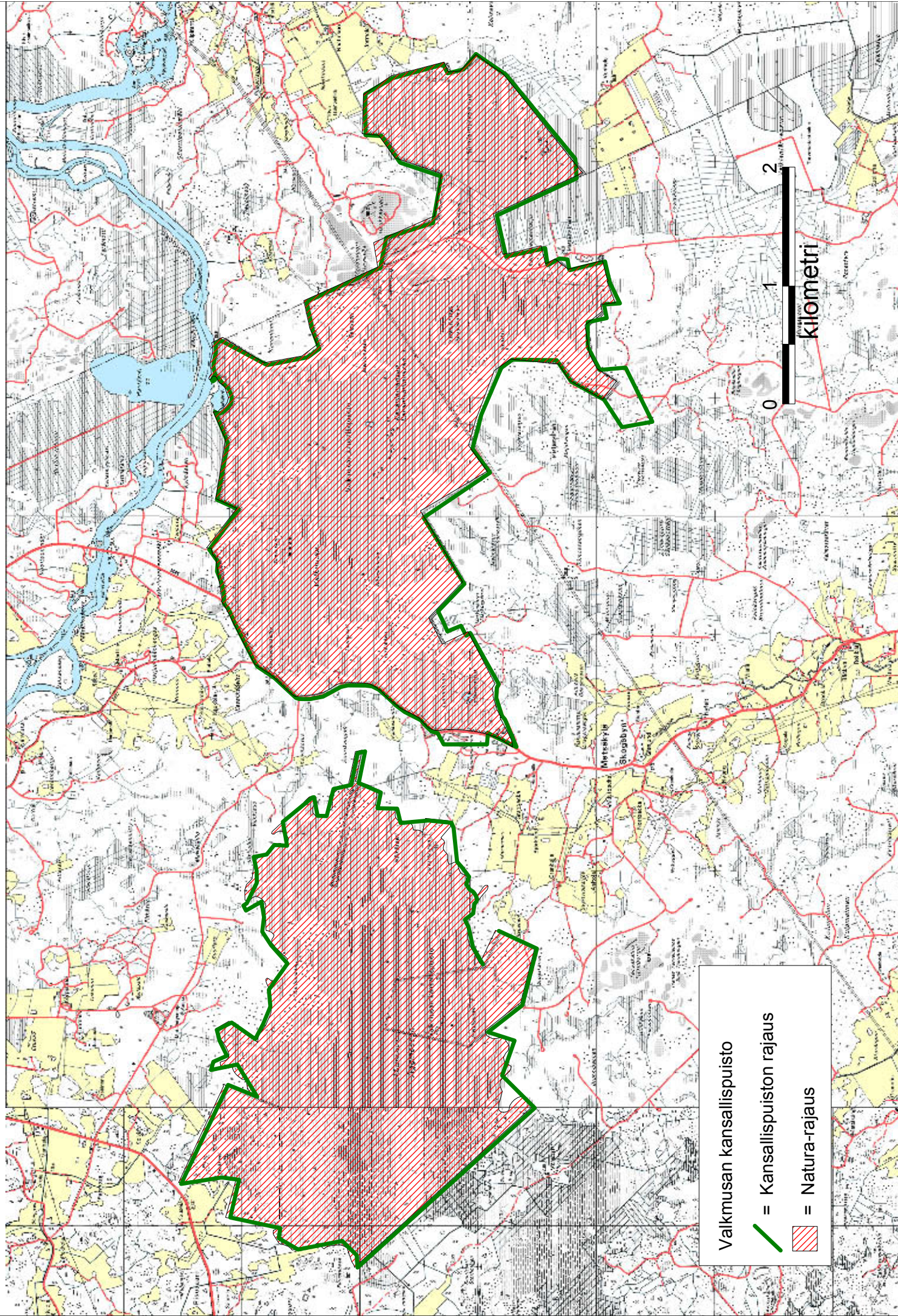
Kustannukset on jaettu taulukossa aiheittain vuosille 2002–2007. Suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden rakentamis- ja toteuttamiskustannukset vuosina 2002–2007 ovat (tuhatta euroa):

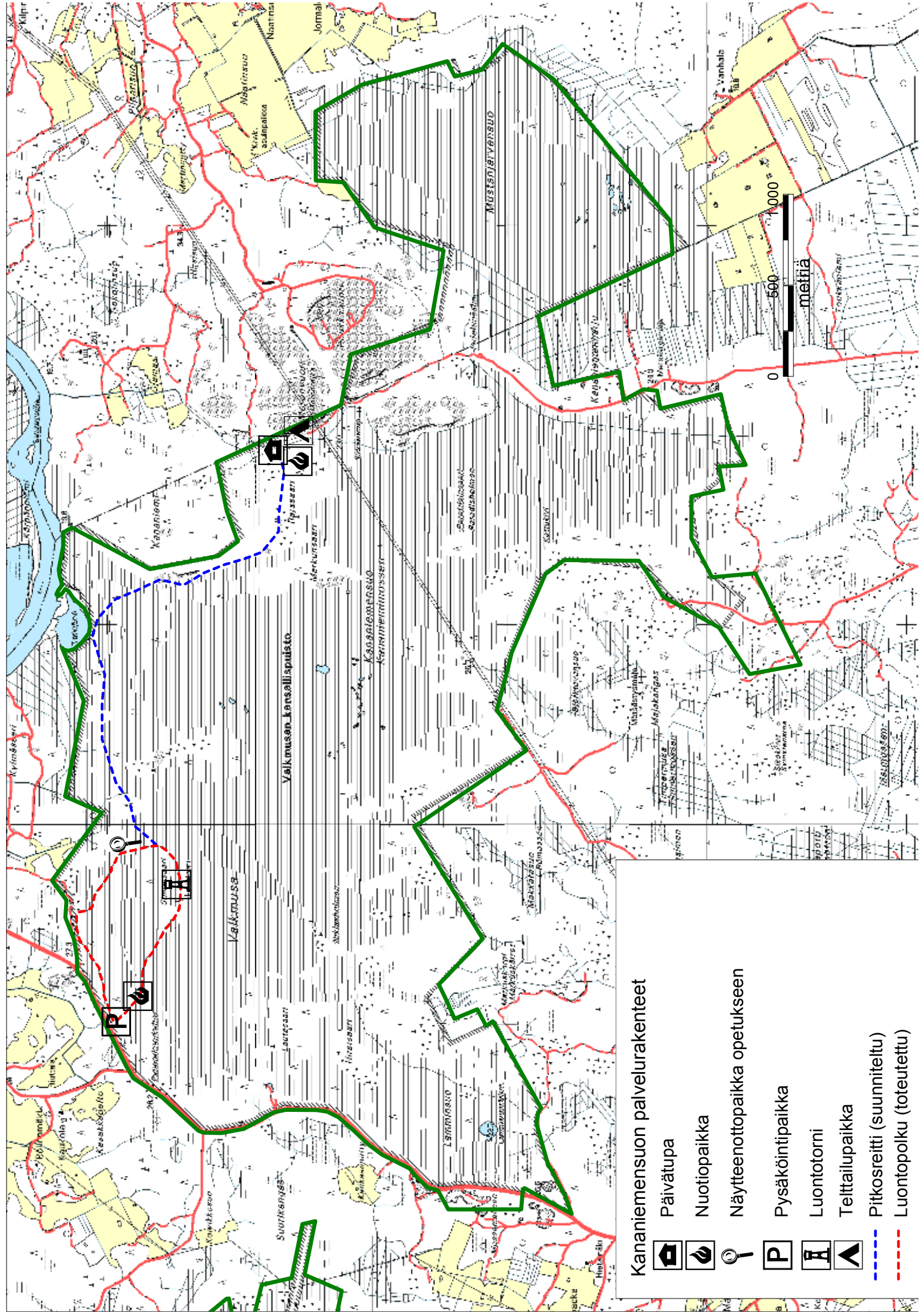
Suorite	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hallinto *	4	4	4	4	4	4
Luonnonhoito ja ennallistaminen	***	***	–	–	–	–
Rajojen merkintä	–	2	2	–	–	–
Polkujen rakentaminen	–	2	–	–	8**	3**
Muu palveluvarustus	–	1	–	1	–	1
Maasto-opasteet	–	1	–	–	–	1
Painotuotteet	–	–	3	–	–	–
Huolto ja valvonta	4	4	5	5	5	6
Inventoinnit ja seuranta	1	1	1	1	1	1
Yhteensä	9	15	15	11	18	16

* osuus vakituisen henkilöstön palkoista

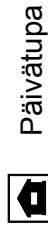
** jos uudelle reitille on tarvetta

*** ennallistamistoimet rahoitetaan ojitusalueelta poistettavalla puustolla

Kananiemen suon palvelurakenteet

Päiväupa

Nuotiopaikka

Näytteenottopaikka opetukseen

Pysäköintipaikka

Luontotorni

Telttailupaikka

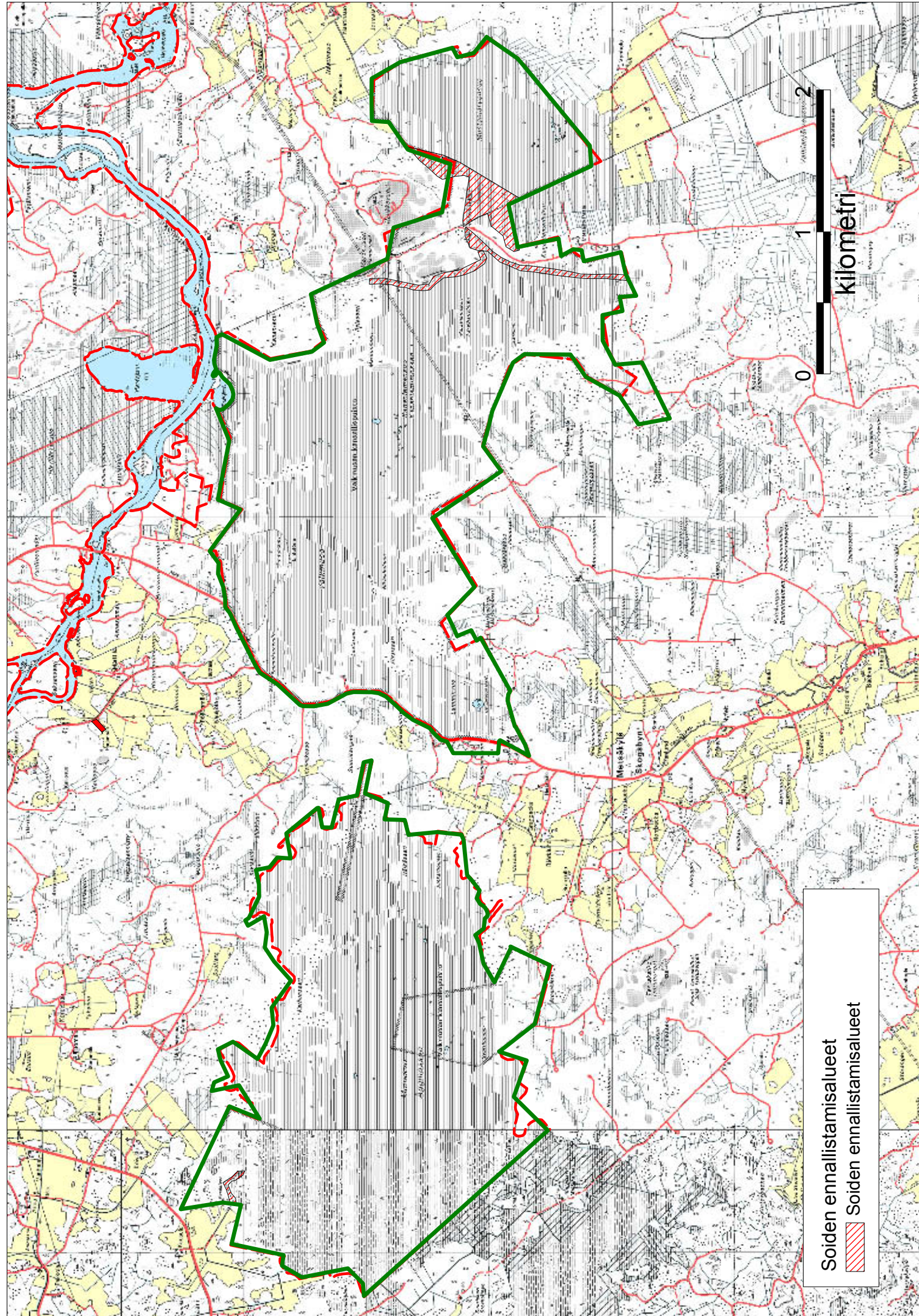

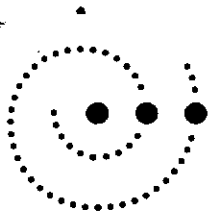
Pitkosreitti (suunniteltu)

Luontopolku (toteutettu)

5.9..2002

YM 2/5741/2002

Metsähallitus

METSÄHALLITUS

LS 11. 09. 2002

58/202/2002

Viite
Hänvisning Metsähallituksen kirje Dnro 58/202/2002, 6.3..2002

Asia
Ärende

**VALKMUSAN KANSALLISPUISTON HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN
VAHVISTAMINEN**

Metsähallitus on 6.3.2002 lähettänyt ympäristöministeriölle Valkmusan kansallispuiston runkosuunnitelman asetuksen (636/1996) 4 §:n mukaista vahvistamista varten.

Suunnitelmassa puiston hoidolle ja käytölle asetetut tavoitteet ovat Valkmusan kansallispuiston perustamislain (635/1996) 1 §:ssä säädetyn perustamistarkoituksen mukaiset. Suunnitelmassa esitetty käytön vyöhykejako, jolla ohjataan alueella liikkumista, sekä ehdotetut ennallistamis- ja muut hoitotoimet edistävät toteutuessaan Valkmusan kansallispuiston perustamistarkoituksen saavuttamista.

Valkmusan kansallispuisto kuuluu lähes kokonaan Euroopan unionin Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotukseen, jonka valtioneuvosto on vuonna 1998 tekemällään päätöksellä hyväksynyt. Alueella on tehty luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi. Sen mukaan hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen edesauttaa niiden suojeltavien elinympäristöjen ja lajien säilymistä, joiden suotuisan suojelutason turvaamiseksi Valkmusan kansallispuisto on otettu Suomen Natura 2000 -verkostoehdotukseen.

Metsähallituksen Valkmusan kansallispuistolle laatima hoito- ja käyttösuunnitelma täyttää tehtävänsä mainitun astuksen 4 § :ssä tarkoitettuna suojelualueen käyttöä ja hoitoa ohjaavana asiakirjana. Suunnitelmasta on pyydetty lausunnot tarpeellisiksi katsotuilta tahoilta.

Ympäristöministeriö vahvistaa suunnitelman sellaisena kuin se on Metsähallituksen viitekirjeen liitteenä.

Luonnonsuojeluohutaja

Ilkka Heikkinen

Ylitarkastaja

Jukka-Pekka Flander

LIITTEENÄ

asiakirjat

TIEDOKSI

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus
Kotkan kaupunki
Pyhtään kunta
Kymenlaakson luonnonsuojelupiiri

ISSN 1235-8983
ISBN 952-446-361-X (nidottu)
ISBN 952-446-362-8 (www.metsa.fi/julkaisut/pdf/luo/b65.pdf)

Julkaisuja voi tilata osoitteella:

Metsähallitus
Asiakaspalvelut
PL 36, 99801 IVALO
natureinfo@metsa.fi
www.metsa.fi/luo/tuotteet

Puhelintiedustelut: 0205 64 7702

Hinta 10 euroa

200 kpl
Edita Prima Oy
Helsinki 2002